

פרשת וירא תשפג - למה הפכה אשת לוט למלח ולא לפלפל שחור?

1. **סנהדרין קט:** אנשי סדום לא התגאו אלא בשביל טובה שהשפיע להם הקב"ה, שנאמר (איוב כח) 'מקום ספיר אבניה ועפרות זהב לו' ... אמרו וכי מאחר שארץ ממנה יצא לחם ועפרות זהב לו - למה לנו עוברי דרכים, אין באים אלא לחסרנו ממנו? בואו ונשכח תורת רגל מארצנו.

אבות ד,י: האומר שלי שלי ושלך שלך - הרי זו מידה בינונית, ויש אומרים: זו מידת סדום - **ברטנורא:** 'שלי שלי ושלך שלך' - איני רוצה להנותך והלואי שלא תהנה אותי. 'ויש אומרים זו מידת סדום' - **קרב הדבר לבוא לידי מידת סדום,** שמתוך שהוא רגיל בכך, לא ירצה להנות את חברו.

סנהדרין שם: הייתה לאנשי סדום מיטה שהיו מלינים עליה אורחים. כאשר היה האורח ארוך מהמיטה - מקצרים אותו, וכשהיה ארוך מהמיטה - מותחים אותו עד שאבריו מתפרקים. כשבא עני לסדום - היה כל אחד נותן לו מטבע שהיה כתוב עליו שם הנותן, ולחם לא היו מוכרים לו. כשהיה מת מרעב - היו נוטל כל אחד המטבע שנתן לו ... נערה אחת הייתה מוציאה פת לעני בתוך הכד כשהייתה הולכת לשאוב מים. התגלה הדבר לבני סדום [כשראו שאותו עני מחזיק מעמד]. מרחו אותה בדבש והניחו על חומת העיר הגבוהה ובאו הדבורים ועקצו אותה למוות.

2. **בראשית יט:** ויתמהמה, ויחזקו האנשים בידו וביד אשתו וביד שתי בנותיו בחמלת ה' עליו ויצאהו וינחהו מחוץ לעיר ... ויאמר המלט על נפשך, **אל תביט אחריו** ... המלט פן תספה ... וה' המטיר על סדום ועל עמרה גפרית ואש מאת ה' מן השמים ... **ותבט אשתו מאחוריו ותהי נציב מלח.** **ברכות נד,א:** הרואה מעברות הים (מקום שעברו ישראל בקריעת ים סוף) ומעברות הירדן ומעברות נחלי ארנון ואבני אלגביש במורד בית חורון (שהשליך ה' על האמוריים כשנלחמו עם יהושע), ואבן שבקש לזרוק עוג מלך הבשן על ישראל ... **ואשתו של לוט,** וחומת יריחו שנבלעה במקומה - על כולן צריך שיתן הודאה ושבח לפני המקום ... הרואה אשתו של לוט מברך שתיים: עליה אומר דיין האמת, ועל לוט זוכר הצדיקים. **נדה ע,ב:** שאלו אנשי אלכסנדריה לרבי יהושע בן חנניה: אשתו של לוט מהו שתטמא? אמר להם: מת מטמא ואין נציב מלח מטמא.

רש"י: 'אל תבט אחריו' - אתה הרשעת עמהם ובזכות אחרים אתה ניצול, אינך כדאי לראות בפורענותם ואתה ניצול. 'ותבט אשתו מאחוריו' - של לוט. 'ותהי נציב מלח' - במלח חטאה. אמר לה: תני מעט מלח לאורחים הללו. אמרה לו: אף המנהג הרע הזה, אתה בא להנהיג במקום הזה! **דברים כט,כב:** גפרית ומלח שרפה כל ארצה, לא תזרע ולא תצמח ... **כמהפכת סדום ועמרה** אדמה וצביים אשר הפך ה' - **רבי יוסף בכור שור:** 'ותבט אשתו' - הייתה מבטת, מתאחרת, שלא הייתה ממהרת לילך, עד שנשארה מאחוריו והדביקתה הענן הנפשט ונפרש עליה מן הגפרית ומן המלח.

3. **כלי יקר יט,ז:** 'ותהי נציב מלח' - ב'מלח ממון חסר' חטאה ובמלח נדונה. **כתובות סו:** רבן יוחנן בן זכאי היה רוכב על החמור ותלמידיו מהלכין אחריו. ראה נערה מלקטת שעורים מבין גללי בהמתן של ערביים ... אמרה לו רבי פרנסני ... בת נקדימון בן גוריון אני. אמר לה: בתי, ממון של בית אביך היכן הלך? אמרה: ולא כך היו מושלים משל בירושלים 'מלח ממון - חסר?' ... אמר לתלמידיו, זכור אני כשחתמתי על כתובתה והייתי קורא בה אלף אלפים דינרי זהב ... בכה ואמר: אשריכם ישראל [שרואים השגחת הקב"ה], בזמן שעושין רצונו של מקום אין כל אומה ולשון שולטת בהם, ובזמן שאין עושין רצונו - מוסרין ביד אומה שפלה ולא ביד אומה שפלה אלא ביד בהמתן של אומה שפלה.

אבות שם: ארבע מידות באדם ... האומר שלי שלך ושלך שלך - חסיד. שלך שלי ושלי שלי - רשע - **הרבי, ביאורים לפרקי אבות א/278:** 'האומר שלך שלי רשע' הוא אדם כזה שמפזר צדקה לעניים ביד רחבה, אבל בשעת הנתינה אומר ורומז לעני ש'שלך שלי' והנתינה היא רק מנדבת לבו הטוב. ומשמיענו התנא שבקנה המידה של 'מילי דחסידותא' הוי רשע. לאידך, 'האומר שלי שלך חסיד' הוא זה שרוצה לתת צדקה ביד רחבה, אך אין לו, ולכן משתדל לפייס את העני בדברים עכ"פ, ש'שלי שלך'. ומלמדנו התנא שבאמירתו גרידא הוי חסיד.

אגרות קודש יז קיז: בנוגע לעניני פרנסה ביחוד, ידועה עצת חז"ל 'מלח ממון חסר', שעליו להרבות בצדקה ולחלק את הצדקה ברבות פעמים. **שם עמוד רפט:** במה שכותב אודות מצב הפרנסה הדחוק של אביו שי', בודאי יש לו כמה מכירים במקום דירתו וייתיעץ עמהם על פרנסה מתאימה במצב דעתה, אלא שביחד עם זה יעשה עניינים המוסיפים בהצלחת ה' יתברך וברכתו, וכוונתי על עצת חז"ל 'מלח ממון חסר', להרבות בצדקה ולחלק את הסכום בפעמים רבות.